PIERWSZA ŁAWKA · GODZINA WYCHOWAWCZA
I AKCJA · KLASY VII–VIII

Równe szanse – skąd się wzięły?

Dzień Kobiet w klasach VII–VIII: scenariusz godziny wychowawczej (45 minut). Tematy: prawa wyborcze Polek z 1918 r., droga kobiet na uczelnie (Uniwersytet Latający, Maria Skłodowska-Curie, Kazimiera Bujwidowa – patronka roku 2027), feminatywy według Rady Języka Polskiego i stereotypy płciowe. Akcja „Szkoła równych szans", quiz bez punktów, karty pracy z kluczem.

8 III

równe szanse

Co jest w materiale

1	**Scenariusz zajęć „Równe szanse – skąd się wzięły?"** 45 minut: rok 1918 i prawa wyborcze, droga kobiet na uczelnie, feminatywy, stereotyp czy fakt.	45 min
2	**Akcja „Szkoła równych szans" i quiz** Galeria „Wielkie Polki" przygotowana przez mieszane zespoły, podziękowania dla kobiet pracujących w szkole, quiz bez punktów.	1–2 tyg.
3	**Karty pracy** „Rok 1918", „Na uczelnię!", „Lekarz czy lekarka?", „Stereotyp czy fakt?" – z kluczem.	4 karty
4	**Materiały do druku** Teksty źródłowe dla grup, karta zespołu galerii, plansza quizu.	3 strony

Dzień Kobiet – co warto wiedzieć

Międzynarodowy Dzień Kobiet obchodzimy **8 marca**. Jego historia zaczęła się ponad sto lat temu, gdy kobiety domagały się prawa do głosowania, nauki i godnej pracy. W 1909 r. w Stanach Zjednoczonych obchodzono pierwszy Narodowy Dzień Kobiet (28 lutego). W 1910 r. w Kopenhadze ponad sto delegatek z 17 krajów poparło pomysł święta międzynarodowego, a 19 marca 1911 r. obchodzono je po raz pierwszy w Austrii, Danii, Niemczech i Szwajcarii. Od 1975 r. – Międzynarodowego Roku Kobiet – 8 marca świętuje Organizacja Narodów Zjednoczonych, a w 1977 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ zachęciło państwa do obchodów dnia praw kobiet i pokoju.

W Polsce kobiety uzyskały prawa wyborcze **28 listopada 1918 r.** – dekretem o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego. W wyborach 26 stycznia 1919 r. do Sejmu weszło osiem posłanek.

W 2027 r. 8 marca to poniedziałek. Ferie zimowe we wszystkich województwach kończą się 28 lutego, więc zajęcia można przeprowadzić w samo święto albo w piątek 5 marca.

Rok 2027 – Rokiem Kazimiery Bujwidowej. Sejm przyjął taką uchwałę 18 września 2026 r. Bujwidowa (1867–1932) walczyła o prawo dziewcząt do nauki: w 1896 r. założyła w Krakowie pierwsze na ziemiach polskich gimnazjum żeńskie z maturą.

O co chodzi w tym dniu? Nie o kwiatki „od chłopców dla dziewczynek”, tylko o docenienie kobiet i o równe szanse dla wszystkich. Dlatego w materiale cała klasa razem dziękuje kobietom, które pracują w szkole, i poznaje historie Polek, które zmieniały świat.

Wskazówki dla nauczyciela

Przygotowanie

- Wydrukuj karty pracy (po jednej dla ucznia), teksty dla grup (jeden komplet) i kartę zespołu (po jednej na zespół).
- Termin: poniedziałek 8 marca 2027 r. Ferie we wszystkich województwach kończą się 28 lutego.
- Zespoły tworzymy losowo – mieszane. Zadań nie dzielimy według płci.
- Feminatywy to temat, przy którym uczniowie mogą mieć różne zdania. Celem nie jest narzucenie jednej formy, lecz poznanie faktów: co mówi Rada Języka Polskiego i dlaczego wybór formy należy do mówiących.
- Wiersze Wisławy Szymborskiej są chronione prawem autorskim – w materiale omawiamy je bez cytatów.

Zasady, które chronią uczniów

- **Bez nagród, punktów i rankingów.** Nie wybieramy „najlepszej laurki” ani „najważniejszej Polki”. Doceniamy konkretnym słowem, np. „Twoja grupa znalazła w tekście dowód, a nie tylko opinię – o to chodziło”.
- **Prawo do „pas”.** W każdej rundce można nic nie mówić. Nikt nie musi czytać na głos ani pokazywać swojej pracy.

- **Wszyscy razem, bez podziału według płci.** Zadania przydzielamy losowo albo według chęci. Nie organizujemy „chłopcy dla dziewczynek”: laurki, życzenia i podziękowania przygotowuje cała klasa dla kobiet pracujących w szkole. Nie mówimy „to zawód dla chłopców / dla dziewczynek”.
- **Bez pytań o rodzinę.** Nikt nie musi opowiadać o mamie czy babci. Bohaterkami zajęć są znane Polki i kobiety ze szkoły – rodziny są różne.
- **Bez polityki bieżącej.** Rozmawiamy o historii, faktach i szacunku. Gdy rozmowa schodzi na spory partyjne, wracamy do tematu zajęć.
- **Gdy uczeń powie o krzywdzie** albo przemocy w otoczeniu, wysłuchaj go po zajęciach. Postępuj według szkolnych standardów ochrony małoletnich, we współpracy z pedagogiem lub psychologiem szkolnym.

Zdjęcia

- Fotografujemy prace i galerię albo ujęcia ogólne. Zdjęcia z twarzami szkoła publikuje tylko za zgodą rodziców uczniów i osób dorosłych na zdjęciu (art. 81 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych).
- Uczniowie nie robią zdjęć telefonami – od 1 września 2026 r. uczniowie szkół podstawowych nie korzystają z telefonów na terenie szkoły (wyjątki określa ustawa). Zdjęcia robi nauczyciel sprzętem szkoły.

Ocenianie

- Zajęć nie oceniamy stopniami. Karty sprawdzamy wspólnie.

PIERWSZA ŁAWKA

SCENARIUSZ ZAJĘĆ · 45 MINUT · KLASY VII–VIII

Równe szanse – skąd się wzięły? Prawa kobiet w historii i w języku.

Pytanie, wokół którego toczą się zajęcia: **Czy prawa, które dziś wydają się oczywiste, zawsze takie były?**

Zajęcia	zajęcia z wychowawcą
Klasy	VII–VIII (podstawa z 2017 r. w brzmieniu z 2024 r.; edukacja zdrowotna – Dz.U. 2026 poz. 378 w brzmieniu poz. 958)
Temat	**Równe szanse – skąd się wzięły? Prawa kobiet w historii i w języku.**
Czas	45 minut
Metody	miniwykład, praca z tekstem źródłowym, ćwiczenia językowe, dyskusja
Formy pracy	cała klasa, grupy 4-osobowe, praca indywidualna
Środki	teksty dla grup, karty pracy, karta zespołu galerii, plansza quizu

Cel ogólny

Uczeń wyjaśnia, jak Polki uzyskały prawa wyborcze i prawo do studiów, zna stanowisko Rady Języka Polskiego w sprawie feminatywów i rozpoznaje stereotypy płciowe.

Cele operacyjne – uczeń po zajęciach:

- podaje datę i znaczenie dekretu z 28 listopada 1918 r. (A),
- opisuje drogę kobiet na uczelnie na przykładzie Uniwersytetu Latającego i Kazimiery Bujwidowej (B),
- tworzy feminatywy i wyjaśnia, co o nich mówi Rada Języka Polskiego (C),
- odróżnia stereotyp płciowy od faktu i podaje kontrprzykład (D).

Podgląd • Pierwsza Ławka

Cele w języku ucznia

- Dowiesz się, od kiedy Polki mogą głosować.
- Poznasz historię kobiet, które walczyły o prawo do nauki.
- Sprawdzisz, co językoznawcy mówią o formach typu „lekarka”, „naukowczyni”.
- Nauczysz się rozpoznawać stereotypy płciowe.

Powiązania z podstawą programową i programem wychowawczo-profilaktycznym

- Cele kształcenia ogólnego (S24) – wprowadzanie uczniów w świat wartości, „w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu”
- Cele kształcenia ogólnego, pkt 3 (S24) – „formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób”
- Polski VII–VIII II.3.1, II.3.2 (S24) – „rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach”; „rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich”
- Historia, kl. VIII, XXVII.1 i XXVIII.2 (S24) – tylko w klasie VIII – „omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej”; „charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r.” (tu: tło – dekret i wybory 1919)
- Kierunki polityki oświatowej 2026/2027 – nr 2 – „kształtowanie postaw patriotycznych, obywatelskich i prospołecznych” (tu: w zakresie postaw prospołecznych)
- Reforma26 (N26, Dz.U. 2026 poz. 378, zał. 2, cz. IV) – w klasach VII–VIII ta podstawa jeszcze nie obowiązuje, ale zajęcia są zgodne z zagadnieniami: „tworzenie dobrych relacji w różnych społecznościach” (pkt 1), „kształtowanie kompetencji społecznych i rozwijanie uważności na potrzeby różnych osób i grup” (pkt 6)

Zajęcia z wychowawcą nie mają własnej podstawy programowej. Kody: N26 – podstawa z 2026 r. (Dz.U. 2026 poz. 378), w roku szkolnym 2026/2027 w klasach I i IV; S24 – podstawa z 2017 r. w brzmieniu Dz.U. 2024 poz. 996, w klasach II–III i V–VIII. Edukację zdrowotną w roku szkolnym 2026/2027 w klasach IV–VIII realizuje się według N26 w brzmieniu Dz.U. 2026 poz. 958 (EZ). Wpisz też cel z programu wychowawczo-profilaktycznego swojej szkoły (art. 26 Prawa oświatowego).

Kryteria sukcesu

- Wiem, co się stało 28 listopada 1918 r.
- Umiem wyjaśnić, czym był Uniwersytet Latający.
- Umiem utworzyć feminatyw i wiem, że według Rady wybór formy należy do mówiących.
- Umiem podać stereotyp płciowy i kontrprzykład.

Rok 1918 – do omówienia

28 listopada 1918 r. Naczelnik Państwa Józef Piłsudski podpisał dekret o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego. Prawo wybierania dostał każdy obywatel, który skończył 21 lat. Dekret mówił: „bez różnicy płci”. Kobiety mogły też kandydować. Wcześniej, 7 listopada 1918 r., prawa wyborcze kobiet zapowiedział manifest rządu w Lublinie.

W wyborach **26 stycznia 1919 r.** do Sejmu weszło osiem posłanek. Te prawa nie spadły „z nieba” – stały za nimi lata działalności stowarzyszeń kobiecych.

Droga kobiet na uczelnie

W XIX w. w zaborze rosyjskim kobiety nie mogły studiować na uniwersytecie. W Warszawie działał więc tajny **Uniwersytet Latający** – wykłady odbywały się w prywatnych mieszkaniach, za każdym razem gdzie indziej. Uczyła się na nim **Maria Skłodowska**, zanim wyjechała na studia do Paryża. Później jako pierwsza kobieta dostała Nagrodę Nobla, a w 1911 r. – drugą, z chemii.

W Krakowie **Kazimiera Bujwidowa** zorganizowała w 1894 r. akcję listów do władz Uniwersytetu Jagiellońskiego – przyjęto wtedy trzy pierwsze kobiety jako hospitantki (słuchaczki). W 1896 r. założyła w Krakowie pierwsze na ziemiach polskich gimnazjum żeńskie z maturą. Sejm ustanowił rok 2027 Rokiem Kazimiery Bujwidowej.

Feminatywy według Rady Języka Polskiego

Feminatywy to żeńskie nazwy osób, np. *lekarka, posłanka, naukowczyni, gościni*. W listopadzie 2019 r. Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN wydała stanowisko w sprawie żeńskich form nazw zawodów i tytułów. Uznała, że w polszczyźnie potrzebna jest większa symetria nazw męskich i żeńskich. Większość argumentów przeciw takim formom uznała za pozbawioną podstaw. Wybór formy pozostawiła mówiącym. Rada wskazała, że nazwy z przyrostkami -ka i -ini/-yni (np. *doktorka*, *naukowczyni*, *gościni*) lepiej pasują do polskiego systemu niż zmiana samych końcówek (*ta ministra*). Połączenia typu *pani doktor* nadal są powszechne i zrozumiałe.

Pytanie do klasy: **Jak chciałaby być nazywana osoba, do której mówimy?** To najprostsza zasada grzeczności.

Stereotypy płciowe

Stereotyp płciowy to uproszczony sąd o tym, co „pasuje” dziewczynom, a co chłopakom: „dziewczyny nie nadają się do matematyki”, „chłopaki nie płaczą”. Stereotypy szkodzą wszystkim – ograniczają wybory szkół, zawodów, zainteresowań i sposobów okazywania uczuć.

Przebieg zajęć

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–4 min	Pytanie na start	• Pyta: „Od kiedy, waszym zdaniem, kobiety w Polsce mogą głosować? Od kiedy mogą studiować?”. Zapisuje strzały na tablicy.	• Podają swoje przypuszczenia (można powiedzieć „pas”).
4–14 min	Rok 1918	• Omawia dekret i pierwsze wybory (tekst w scenariuszu). Rozdaje kartę „Rok 1918”.	• Rozwiązują zadania, porównują wynik z przypuszczeniami z tablicy.
14–23 min	Na uczelnię!	• Dzieli klasę losowo na grupy, rozdaje teksty dla grup (strony do druku). Rozdaje kartę „Na uczelnię!”.	• Czytają teksty i rozwiązują zadania; grupy mówią, co je zaskoczyło.

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Dzień Kobiet – scenariusz godziny wychowawczej „Równe szanse – skąd się wzięły?”, quiz i karty pracy, klasy 7–8

Podgląd pokazał 6 z 17 stron. Pełna wersja: 17 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- scenariusz godziny wychowawczej (45 minut) z tekstami źródłowymi do pracy w grupach (dekret z 28.11.1918, Uniwersytet Latający, Kazimiera Bujwidowa – patronka roku 2027)
- feminatywy według Rady Języka Polskiego
- akcja „Szkoła równych szans”, quiz bez punktów, 4 karty pracy z kluczem

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/dzien-kobiet-scenariusz-i-karty-pracy-klasy-7-8